

MAGYARORSZÁG INTERKULTURÁLIS SZEMPONTBÓL

Forrás: Hofstede, Geert – Hofstede, Gert Jan 2008. Kultúrák és szervezetek – az elme szoftvere. 2., átdolg. kiadás. Pécs: VHE Kft.

- **Bev. tanulmány: Varga Károly: Hofstede és a magyar szociológia:**
 - a nemzeti karakter tematika: 19. sz. pl. Rónay Jácint, 2 vh között: Szekfü Gyula: Mi a magyar?, Bibó István, Prohászka Lajos: Vándor és bujdosó (1935): német vs. zaklatott magyar karakter, Illyés Gyula: Magyarok, Németh László: Kisebbségben, Veres Péter: Mit ér az ember, ha magyar? Stb.
 - Ami alapján H. Mo. értékeit számolta: ezer fős ÉGSZI-minta (80-as évek eleje), ez egy IBM-intézethez hasonló profilú mr. szervezet volt (Építésgazdasági és Szervezési intézet), H.-képletek alapján

Az eredmények:

1. HATALMI TÁVKÖZ INDEXE (Power Distance Index, PDI), avagy az adott kultúra/szervezet hogyan kezeli az emberek közötti egyenlőtlenség tényét, mennyire fogadja el a hatalom egyenlőtlen elosztását? (IBM-vizsgálat 57 országra, relatív számok, pozíciót mutatnak az országok esetében)

- előkódolt válaszok (1-5-ig pontszám), átlagolták stb., faktorelemzés (statisztika) – 3 kérdés bizonyult a legrelevánsabbnak:
 - **ÉRZÉS 1.** Tapasztalatai szerint milyen gyakran fordul elő az a probléma, hogy az alkalmazottak félnek hangot adni a menedzserekkel ellentétes véleményüknek? (nem-menedzsereket kérdeztek): 1-5 (nagyon gyakran-tól a nagyon ritkán-ig)
 - **ÉRZÉS 2.** A beosztottak milyennek látják főnökük jellemző döntéshozatali mechanizmusát? (paternalista – autokrata, ill. egyik sem = 5 válaszlehetőség)
 - **PREFERENCIA 3.** A beosztottak melyik főnöki döntéshozatali stílust preferálják?

Mo: Kiosztmány:

- **2. 1. táblázat: a legnagyobb szám mutatja a legmagasabb hatalmi távközt: Ázsiai országok és K-Eu. Mo. hátulról a 4. <- nagyon meglepő!>**
- **2. 3. táblázat: ált. normák, család és iskola tekintetében a kül. hatalmi távközű társadalmak**
- **2. 5. táblázat: <nagyon érdekes, ami Mo-ra jellemző, azok leginkább a nagy hatalmi távközben szerepelnek>**

H. úgy vette észre, hogy őf. van a **nyelvterület és a nemzeti hatalmi távköz** között (újlatin országok: közepes és nagy hatalmi távköz), germán: alacsony. A nyelvterülethez tartozás viszont a **történelemben** gyökerezik (vulgáris latinból újlatin), a Római bir. részei voltak, ill. D-Am-ban a spanyol és prot. gyarmatosítók. A germánok vagy barbárok maradtak a római időkben, v. visszahódították, tehát 2 ezer évre megy vissza. A Római bir-at egyetlen központból irányították, vagyis EF volt, h a lakosság azt végre is fogja hajtani. A germán törzsek viszont kis csoportok voltak, nem túrték el, h bárki is parancsolgasson nekik.

H. kielemezte azt is, hogy egy ország PDI-je a köv. alapján jól **prognosztizálható** (kiv. Izraelt, fontos: nem az okozza v. az az okozata, vagy határozza meg, hanem korrelálnak, tehát az adott tényező hozzájárul az adott hatalmi távolsághoz):

- **földr-i szélesség** (nagyobb szélesség = alacsonyabb PDI): klíma és karakter, ezt H. szerint azonban csak OK-nak lehet venni: alacsonyabb szélességi foknál a mezőgazdaság tudott virulni, más embercsoportok megjelenése volt a legnagyobb fenyegetés, ezért a hierarchikus szerveződés adta a legjobb esélyt a fennmaradásra. A magasabb szél. fokú országoknál viszont a természetbe bele kellett avatkozni, l. iparosodás, itt a természet a legnagyobb erő, az emberek megállnak a maguk lábán, így jobbak a fennmaradási esélyeik.
- **népesség nagysága** (nagyobb népesség = nagyobb PDI) – ez a hatalomtól való függés irányába hat, hiszen ez tartja össze.
- **gazdaság** (gazdagabb országok = alacsonyabb PDI): nagyobb gazdaságnál: kisebb hagyományos mezőgazdaság, több modern technológia, erősebb városiasodás, nagyobb tsd-i mobilitás jobb oktatási rendszer, erősebb középosztály

<Ezt vö. Mo. ilyen adataival!>

2. AZ INDIVIDUALIZMUS INDEXE (Individuality Index, IDV) (74 ország), individualista tsd az, ahol az egyéni kötelékek lazák, mindenkitől elvárt, h gondoskodik magáról és a cs-járól. Kollektívizmus: az emberek születésüktől fogva erős, összetartó, zárt csoportba illeszkednek, elvárt a lojalitás, cserébe egész életük során védelmezi őket a csoport.

Mo: Kiosztmány:

- **3. 1. táblázat: Mo. kollektivistá ország, szintén hátulról a negyedik (relatív érték!!!) Panamával holtversenyben.**
- **3. 2. táblázat**
- **3. 5. táblázat**

Érdekességek az IDV kapcsán:

- **az összes gazdag ország IDV-je magas, a szegényeké alacsony. Tehát erős az öf. egy nemzet gazdaságának és kultúrájának individualizmusa között.**
- **a világban a kollektívizmus dominál, az indiv. kivétel (etológia?)**
- **korreláció a kollektívizmus és nagy hatalmi távköz között (patriarchális szervezetű nagycsaládok), tehát kétféle függés is van. A kivételek érdekesek: újlatin Fro és Belgium: közepes hatalmi távköz + erős individualizmus. Ill. Izrael és Ausztria: kis hatalmi távköz + közepes kollektívizmus. Costa Rica: kis hatalmi távköz + erős kollektívizmus (kivétel Latin-Amerikában, nem függenek a nagyhatalmú vezetőktől, szegény ország, de szilárd demokrácia).**

Korrelációk, magyarázatok az IDV-beli különbségekre von.:

- archeológusok: az emberi tsd. fejlődése során (vadászó-gyűjtögető nomádoiktól mezőgazd. át világvárosokig) a családok komplexitása eleinte nőtt, aztán csökkent, ma a legtöbb országban mezőgazdasági és városi szubkultúrák vannak, a modernizáció tehát individualizáció volt.
- az érdekes kivételek: ausztrál aboriginalok (nagy hatalmi távköz, alacsony maskulinitás, magas bizonytalanságkerülés, erős individualizmus, Ausztrália a 2. legindiv. ország), ill. Japán-D-Korea, Tajvan, Hongkong, Szingapúr: erős kollektívizmus, de erős iparosodás.

IDV-jóslás:

- a gazdaság (gazdagabb országok = magasabb IDV)
- földr-i szélesség alapján (egyenlítőhöz közelebb alacsonyabb IDV)

De itt sincs jól megállapítható ok-okozatiság, mert a magasabb IDV-jű országok kevésbé fejlődtek 1970 után gazdaságilag, mint a kevésbé individualisták.

Logikusabb: a gazdagság vezet individualizmushoz, ez már igazolható is a megismételt vizsgálatokkal. A gazdagabbá válás során uis lehetővé válik, h mindenki a saját dolgával törődjön (TV, kevesebb beszélgetés, kocsí, kunyhó helyett külön szobák a cs-i házban) – de ez H. szerint visszaüthet, ha már mindenki a saját dolgával törődik, a nemzetgazdaság egyre kevésbé növekszik, mert az együttes tevékenység fontos (a súrlódások veszteségeket okoznak).

A földr-i szélességgel való korreláció magyarázata azonos, mint a kis hatalmi távközé. Önállóságra nevelés.

3. MASZKULINITÁS-INDEX (Masculinity Index, MAS): **maszkulin egy tsd, ha a nemek érzelmi szerepei világosan elkülönülnek (ffiaktól elvárt a magabiztosság, keményesség, az anyagi sikerért fáradozzanak, a nők legyenek szerények, gyengédek, az életminőséggel törődjenek). Feminin std: a nemek érzelmi szerepei között átfedés van: a ffi és nő is szerény, gyengéd legyen és törődjön az életminőséggel.**

„a feminin kultúrákban mindkét nem a Vénuszról jön.” ☺ (p. 172)

- **Kérdés: milyen tényezők fontosak az ideális munkahelyen? (ezt haszn. az IDV-nél is),**
 - maszkulin: el lehessen érni magas fizetést, jó munkáért járó elismerés, lehetőség előmenetelre, a munka jelentsen kihívást,
 - feminin: jó munkakapcsolat a felettséssel, együttműködő emberekkel való munka, kívánatos helyen lakni, biztos mhely

FELOLVASNI GEERT MÉRNÖKI ÁLLÁSINTERJÚJÁT (p. 160!).

Mo: Kiosztmány:

- **4. 1. táblázat: Mo hátulról az ötödik a legalacsonyabb MAS-értékű országok között, vagyis igen erősen feminin kultúra! (Ejha! Ezen döbbsent meg rengeteg magyar kutató.) Maszkulin: latin országok, K-Eu, Ázsia, angolszász országok (!) Feminin: Skandinávia**

Érdekességek:

- ezt a dimenziót kritizálták a legtöbbet, mert nem hozható kapcsolatba a nemzetek gazdaságával
- gyakran összekeverik ezt a dimenziót a kollektívizmussal (feminin = kollektivista) – de ezek teljesen függetlenek (keresztelte egy vizsgálatban ezeket H.) A különbséget H. így magyarázza: az I-K-nál az a különbség, h az én és a mi áll szemben, a F-M-nál a csoportkötelekektől függetlenül a hgs az egyénen vagy a másokkal fenntartott kapcsolatokra kerül. A csoportjelleg maga K-vonás és nem F-vonás. Pl. irlgalmas szamaritánus: ő egy más népcsoportba tartozó zsidón segít: ő F, nem K.

Okok vagy nem okok:

- A Biblia kétféle teremtéstörténete, az egyik változatban a ffi van felül, a másikban egyenrangúak, Platón Állam-ában is egyenrangúság van, a nők is kormányoznak.
- Rendezett tsd-ban nagyobb az F
- É-Eu-ban sok F-ország: ez közös történelmi tényezőkre utal: kereskedők, tengeri hajósok, ahol lényeges a jó kapcsolatteremtés (létfontosságú), törődés a rakománnyal és a hajóval, a nők a viking időszakban falvakat irányítottak, amíg a ffiak hajóztak, Hanza-városok szövetsége, a nők szerepe fontos volt, ketten alkottak egy vállalkozást
- A Latin-Am. országok MAS-uk alapján nagyon sokfélék: maszkulin Mexikó, Venezuela, Ecuador, de F: Peru, Chile, ötlet: sp hódítás előtti itt uralkodó indián

civilizációk öröksége, Mexikó kemény azték kultúra örököse, a Yucatan-fszg. a kevésbé harcias majáé, Peru-Chile az előbbihez hasonló inka kultúrára épül.

Korreláció:

- a F kultúra kisebb számú gyereket eredményez a szegény országokban, és nagyobb családokat a gazdagabban <vö. Svédo. – Mo. – a nők helyzetének javítása, ami pénzkérdés, több gyereket eredményezne, tehát igaz lenne, hogy egy F országban, ha az gazdagabb, több lenne a gyerek.>!!! Ha F, az azt jti, h a nő beleszól, hány gyerek legyen, de az anyagi forráshoz igazítja a számukat.
- a népesség tehát ott nő gyorsan, ahol a nők a ffiak alárendeltjei
- a világ szegényebb részében a M kultúrák nőnek gyorsabban, a gazdag részben a femininek – ha uis a nők határoznák meg mindenütt a világon a család létszámát, csökkenne a gyerekszám, 35 éven belül 1,3 milliárddal kevesebben lennének a Földön
- népességöregedés és F: a maskulinitás értékei az életkorral csökkennek, ez is azt fogja hozni, hogy a gazdag országok egyre F-ebbek lesznek (a nőknek hamar vissza kell állniuk a munkába, mert egyre kevesebb a fiatal és több az öreg).
- a világ szegényebb részében nem lesz várható elmozdulás az F felé, lánygyermek pusztítása Ázsiában (szelektív abortusszal a nem megállapítását lehetővé tevő uh. után), van öf. a nemek aránya és a MAS között (F-kultúrákban magasabb a nők aránya)
- H. a gondoskodó F-mentalitást pártolja a globális környezet megőrzése miatt

4. BIZONYTALANSÁGKERÜLÉS INDEXE (UAI): annak a mértéke, hogy az adott kultúra tagjai mennyire tekintik fenyegetésnek a kétes vagy ismeretlen helyzetekt <hozzátehetnénk: és hogyan kontrollálják azt.> (74 ország)

- H. a jellemző különbséget a **brit és német kultúra** eltérésén mutatja be (p. 211 – **katonatörténet**): a bizonytalanságkerülés szintje nagyon magas a németek esetében, alacsony a briteknél.
- magas UAI-k Latin-Amerikában és az európai latin országokban, mediterránok, de Japánban és D-koreában. Afrikában közepesen alacsony

Mo: Kiosztmány:

- **Mo. felülről a 26. (74 ország közül, tehát ez a felső harmad alja). Erős-közepes bizonytalanságkerülés. Németország viszont csak a 43., GB a 66-67. Ez H. szerint megerősíti a két hasonló ország közti kulturális szakadék meglétét. <Nyilván nem a pontosság kontrollálása az egyetlen ilyen tényező – ez Mo-n jóval kevésbé jellemző.>**

Érdekességek:

- a bizonytalanságkerülés és a szorongás öf.-e (szorongó tsd: sok az öngyilkos), Richard Lynn pszichológus a 70-esben vizsgálta 18 ország ilyen mutatóit, a legszorongóbbak: Fro., NB és az írek a legalacsonyabbak. Vannak tehát **szorongó** kultúrák. A szorongó kultúrák **expresszívek** is: sok kézgesztus, hirtelen hangfelemelés (Japán kivétel, érzelemmentesség, de van levezetés: lerészegedés). De a nem szorongó országokban több a szívkoszorúér-megbetegedés, nem illik agresszívnak lenni nyilvánosan (l. Anglia), nem kanalizálják a stresszt. <És mi van Mo-val: sok a szívbeteg és erősen biz. kerülők, sok az alkoholista is>. Lynn szerint a kevésbé szorongó országokban több a krónikus pszichózisban szenvedő beteg és sok koffeintartalmú ital fogy, de kevesebb alkohol.

- H. szerint a magasabb UID-ű országok magasabbra pontozzák magukat a neurotoxicizmus terén.
- Tehát a magas UID-ű kultúrák tagjai ezért keltenek izgó-mozgó, lobbanékony, agresszív, gyanakvó benyomást, míg az alacsonyok lustának, lassúnak, hanyagnak, nemtörődömnek tűnnek.
- a bizonytalanságkerülés nem azonos a kockázatkerüléssel, a szorongásnak nincs tárgya, a kockázat viszont specifikus dologhoz kötődik
- a bizonytalanság kerülése a helyzet kétésségét csökkenti, az ilyen kultúrák tagjai menekülnek a kétes helyzetektől, struktúrákat igényelnek, hogy az események tervezhetők és kiszámíthatók legyenek
- **korrelál az autópályákon megengedett legmagasabb sebesség (az adott országban) és a biz. kerülés erőssége: pozitíve**, erősebb bizonytalanságkerülés = gyorsabb vezetés (és ez több halálos baleset – de ez egy jól ismert kockázat, amit a biz. kerülő kultúrák szívesen vállalnak). Ok: lobbanékony, a stressz sürgeti őket, ettől gyorsabban vezetnek, az öf. azt is jelenti: **fontosabb az időmegtakarítás, mint az élet megóvása.**

Korrelációk:

- **biz. ker + maszkulinitás + motiváció:** az alacsony biz. ker a szokatlan kockázatok felvállalása iránti hajlandóságot jelenti, a magas MAS pedig a látható eredmények fontosságát – e kettő az amerikaiaknál fontos eleme a vállalkozói tevékenységnek. A gazdasági siker záloga lehet, H. szerint csak egy amerikai (McClelland, 20-as évek, pszichológus) találhatta ki az egész világra érvényes **teljesítménymotiváció** eszméjét (achievement – alig fordítható le).
- **A legfontosabb motiváló tényezők:** ez a MAS-tól sokban függ: F-ben affiliáció (emberi kapcsolatok), M: a megbecsülés.
- **4 sarok van, ezekben mind más a motivációsrend (5. 1. ábra = p. 238.):**
 - **jobb felső (JF): Usa stb.: teljesítmény, megbecsülés**
 - **bal felső (BF): Svédo.: teljesítmény, vhová tartozás**
 - **jobb alsó (JA): Japán, Németo: biztonság, megbecsülés**
 - **bal alsó (BA): Spanyolo: biztonság, valahová tartozás**
- **NACIONALIZMUS:** öf. a biz. kerüléssel: erős a nacionalizmus, rasszizmus, ahol erős a biz. kerülés (és még a maszkulinitással). A 2. vh tengelyhatalmai (Németo., Olaszo., Japán): **erősen maszkulin és biz. kerülő országok. Főleg ez a 2 függ össze a nacionalizmussal.** Ami érdekes, hogy **az alacsony UAI-ű országok viszont sokkal büszkébbek nemzeti hovatartozásukra**, mint az erősek!!! Uias pozitív hozzáállásukat egész országukra kiterjesztik.
- **Kultúrafüggő lesz, hogy a vegyes lakosság hogyan reagál a csoportok közti konfliktusokra (5. 2. ábra = p. 242.):**
 - **JF:** erős biz. kerülés („ami más, az veszélyes) + kollektivista partikularizmus (erős azonosulás a belcsoporttal): egyszerűen tagadják a konfliktusok létét, erős asszimiláció és elnyomás. Heves harcok lesznek. Súlyos csoportkonfliktusok
 - **BF:** erős csoportid., de jobb tolaerancia.
 - **JA:** az individ. garantálja, hogy mások jogait tiszteletben tartásák
 - **BA:** egyenlő jogok támogatása

Magyarzatok:

- az újlatin országok összetartoznak: erős biz. ker, a kínai nyelvű országok: alacsonyabb a biz. kerülés – mind 2 hatalmas, centralizált birodalom volt, a központ irányítását el kellett fogadni, de egy lényeges különbség volt: a Római Bir. jogrendszere minden polgári státusú lakosára vonatkozott, származástól független volt. A Kínai

Császárságban az „ember kormányzása” működött a „törvény kormányzása” helyett, pl. Konfuciusz tanításai.

- gazdag országok UAI-értéke és az 1960 utáni gazd. növekedés: a 2. vh végéig a gyengén bizker. országok gazd. nőtt, mert az erős bizkerülők háborúztak, ez 1950 után megfordult.

5. A HOSSZÚ TÁVÚ ORIENTÁCIÓ INDEXE (LTO): hosszú távú o. az olyan erények ápolása, melyek majd a jövőben hozzák meg gyümölcsüket, a rto. amelyek a múlttal és jellel kapcsolatosak (tsd-i kötelezettségek teljesítése)

- történet: a bizonytalanságkerülés helyett a jövő, ill. múlt/jelen felé orientálódás jelent meg
- fontos: nem azonos a konfucianizmussal, mert azt mindkét dimenziópólus felmutatja
- M. Bond: „konfucianus munkadynamizmus”, **KÉF- Kínai Értékrendszer Felmérés**, 2 pólus (**mindkettő konfuc. értékeket tartalmaz!!!**)
 - **jövő felé forduló: takarékoság, kitartás, szégyenérzet, státusz szerinti kapcsolatrangsorolás**
 - **múlt/jelen felé forduló: arcvédelem, személyes stabilitás, hagyománytisztelet, üdvözlések-szívésségek-ajándékok viszonzása**

Eredmények:

- az 5 sárkány (Japán, Hongk, Tajvvan, D-Korea, Szingapúr): magas LTO
- a nem-ázsiaiak közül: Brazília
- Eu: közepmezőny
- USA: rto – költsékezés mint érték, ilyen életstílus.

Mo: Kiosztmány:

- **6. 1. táblázat: a felső negyed végén van Mo.**

Összefüggések:

- börtönbüntetések aránya: az USA-ban igen magas, ill. az oroszoknál, románoknál – a japánoknál a legalacsonyabb (100 ezer lakosból 690, 625, 230 – 48). Ezt 2 tényező befolyásolja: az ország gazdagsága és az LTO. A szegénység bűnözéshez vezet (szegényebb országokban több az elítélt). Az USA és NB rto-ja az, hogy a bűnözőket elzárva védi a társadalmat, ami hosszú idejű börtönbüntetésekhez vezet. Az lot esetén viszont megpróbálják jobb útra téríteni őket, hamarabb szabadulnak. Még öf. az individualizmussal is: az ind. országok a problémákat a bűnözőkben látják, a nem indiv. a bűn a probléma és az okait igyekeznek felszámolni.
- FUNDAMENTALIZMUS ÉS RTO: a vallási fundamentalizmusok erős rto-pólust képviselnek, nem azt nézik, mi alkalmazható napjainkban, hanem h hogyan értelmezhetők a régi szent könyvek írásai, a modern világ problémáival nem képesek megbirkózni. FELOLVASNI: P. 290: JAPÁN ÉS AZ ISZLÁM VÁLASZÁNAK KÜLÖNBSÉGE A NYUGATI VILÁG KIHÍVÁSAIRA.
- Afrika és RTO: FELOLVASNI 291-2.: REAGÁLÁS SZOMÁLIÁBAN AZ USA-RA. Az elvégzett Afrikai Értékrendszer Felmérés nem hozott új dimenziót, igazából megfeleltethető a konfuciuszi dinamizmusnak. Kiderült, h Zimbabwe és Nigéria is rto, tehát a bölcsesség tanulás nélkül is elérhető – nem akarnak tanulni. Sokáig a HIV-fertőzés és az AIDS közti összefüggést sem fogadták el, varázslásba vetett hit: okkult erők okozzák.
- GLOBALIZÁCIÓ: az a baja vele többeknek, hogy rto jellegű. Piaci fundamentalizmus az alapja, a régi helyzeteket akarja visszaállítani <de melyet?>